

EDITORIAL

¿Nos van a negar sis vegades?

En este ya ne son tres els editorials que dediquem a parlar del **Dret Civil Valencià** en manco d'un any. Si algu pensa que ya ne son molts, nosatres respondrem: "¡Els que facen falta!".

Fem un breu resum per a despistats.

En la **Constitucio Espanyola** de 1978, en la disposicio adicional segona, se permetia recuperar el dret civil ad aquelles comunitats autonòmiques que el tingueren vigent en eixos moments. Esta redaccio deixava fora (¡quina casualitat!) a **Valencia**, ya que el **Decret de Nova Planta** de **Felip V**, de 1707, havia suprimit les lleis forals dels regnes "rebels" en la **Guerra de Successio** i, encara que uns atres regnes anaren recuperant per lo manco els seus drets civils, als valencians, a pesar de demanar-los reiteradament, nos els negaren sempre.

En 2006 se reforma el **Estatut d'Autonomia valencià** i s'incorpora el Dret Civil. Fins a tres lleis s'aprovaren basant-se en esta norma: de regim economic matrimonial, d'unions de fet i una atra sobre relacions familiars. Pero el govern de **Zapatero** presentà recurs d'inconstitucionalitat (no tindria una atra faena, l'home) i **Rajoy** el mantingue (un atre desqueferat). El **Tribunal Constitucional**, basant-se en el Decret de **Felip V**, fallà a favor del recurs en 2016.

En 2020 les **Corts valencianes** presentaren al **Congres** una **Proposicio de Llei** de reforma d'eixa disposicio adicional segona. Tres anys mes tart seguim esperant (sera que els senyors diputats –estos si– tenen molta faena).

Mentrintres, la proposta d'una atra modificacio constitucional obrí la porta a la recuperacio del Dret Civil sense mes demores. Se vol canviar l'article 49 per a substituir la desafortunada expressio "disminuïts" per "persones en discapacitat". Juntant les dos peticions (recurs que permet el reglament), se podria resoldre el problema a satisfaccio de tots. ¿O no?

Puix no. Alguns no estan satisfets si no sumen agravi darrere d'agravi als valencians.

En giner passat se posaren d'acort el **PSOE** i el **PP** en **Madrid** per a rebujar qualsevol canvi constitucional que no siga el de l'article 49.

La **Associacio de Juristes Valencians** (AJV), que ha estat damunt del tema des del principi, espentant a uns politics valencians dels qui reben les millors paraules pero la minima implicacio, convocà una concentracio (es la tercera en **Valencia ciutat** en manco d'un any –¡com editorials nostres, mira!– i alguna mes en **Madrid**) el passat 26 de febrer en la plaça de

la Mare de Deu de Valencia ciutat.

Abans havien convocat una reunió, el 15 de febrer, en representants d'associacions –entre els quals se trobaven membres del **Rogle Constanti Llobart**– per a demanar-los ajuda en la difusio de la convocatoria.

Alli mateix un assistent expressà l'idea de que les associacions apleguen a on apleguen, pero qui te poder de convocatoria, si s'ho propon, son els carreccs publiccs. Prou que, de cada u dels 541 **ajuntaments** que han firmat a favor del Dret Civil, se presentaren un parell de representants, per a omplir la plaça.

En tot cas, el recolzament per part de les associacions fon maxim, aixina com el reconeiximent a la labor que la AJV ve realisant tots estos anys.

En la reunió, i en la concentracio del dia 26, els juristes foren molt clars: negar-nos la peticio seria un atac gratuït i delliiberat donat que l'excusa que posen no te trellat. Resulta que s'han plantejat unes atres esmenes per a unir a la modificacio de l'article 49, presentades per **VOX**, **Ciudadanos**, **PNV** i **JUNTS**, i venen a dir **PSOE** i **PP** que, per a no fer seleccio, no n'accepten cap, tampoc la del nostre Dret Civil.

¿Per qué es una excusa sense base? Per dos raons. La primera perque estes ultimes son partidistes i polemiques, mentres que la recuperacio del nostre Dret Civil conta en la practica unanimitat de la societat valenciana; la segona es que mentres que les atres volen modificar el model d'Estat, la nostra nomes vol que els valencians gogem d'uns drets dels que ya fruïxen millons d'espanyols, els que viuen en comunitats autonomes en drets civils propis.

Significativament insistia **José Ramón Chirivella** en que **nos han de negar sis vegades**, perque l'esmena ha de passar per tres tramits en el **Congrés** i tres mes en el **Senat**, i en cada u d'ells, tant **PSOE** com **PP** hauran de negar lo que previament havien afirmat rotundament recolzar.

Chirivella, en la reunió del dia 15, donà sense voler la clau de perquè nos van a negar les voltes que faça falta. Digue que la recuperacio del Dret Civil era important per a recuperar la nostra **autoestima** com a poble. I eixa es precisament la rao per la que nos el van a negar.

El titol de l'editorial podria perfectament haver segut afirmatiu, no interrogatiu. No volem que nos acusen de derrotistes, pero els antecedents deixen poc de marge al dubte.

Ixcà nos equivoquem.

LA CITA

Qui demana en tímidea invita a negar.

Seneca

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: ¿NOS VAN A NEGAR SIS VEGADES?
- 2
• PATRIMONI VALENCIÀ: FESTES DE LA MAGDALENA. HISTÒRIA, TRADICIÓ I SIMBOLOGIA
- 3
• JOCS TRADICIONALS (LXXXIX): BOTAR EN ELS PEUS NUGATS
• LLISTAT: ACTIVITATS CULTURALS
• RESENYA BIBLIOGRAFICA: LLEGENDES VALENCIANES
• PATRIMONI VALENCIÀ: FESTES DE LA MAGDALENA. HISTÒRIA (Continuacio)
- 4
• FENT MEMORIA: L'HIMNE DEL MESTRE SERRANO, ¡VALENCIA CANTA!
• CORONA POETICA (XV): JOSEP BARAT NOVELLA
• CORONA POETICA (XVI): JOSEP BARAT NOVELLA

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva,

l'encarregat de la redaccio final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

Festes de la Magdalena. Història, tradició i simbologia

Ya en el número 102 de *Rogle*, de març de 2015, dedicavem un article a les festes principals de **Castelló**. Si aquell se centrava en la descripció dels actes de la setmana festiva, este s'estén més en els múltiples detalls que l'enriquixen.

* * *

Les **Festes de la Magdalena**, com a festes fundacionals de la ciutat de **Castelló de la Plana**, estan fonamentades en el *Privilegi de Trasl·lat* concedit per **Jaume I a Ximén Pérez d'Arenós**, lloctinent del **Regne de València**. El document està datat en **Lleida**, el 8 de setembre de 1251, i en ell es dona permís a la població del **Castell Vell** per a poder-se traslladar al pla, a l'alqueria de **Benirabe**. Castelló, en època foral fon vila real de l'històric Regne de València, del braç real de les **Corts** i cap de Governació.

CARTELL D'ENGUANY, OBRA DE VICENT RAMÓN PASCUAL

Les primeres referències de les Festes de la Magdalena són de l'any 1730. El notari i escriptor del Consell, **Llorens de Clavell**, nos deixà constància de la romeria a la Magdalena i de la provessó de les ga-

yates en la seua *Crònica de Castelló*. En 1945 se feu la renovació de les festes conforme les coneixem hui en dia.

La **Romeria de les Canyes**, en sèt sigles d'existència, és un dels actes centrals –religiós, en el seu oríge– que actualment es celebra el tercer diumenge de la Quaresma. Els primers documents de la romeria daten del segle XIV, i nos parlen d'un pelegrinaje penitencial a l'ermitori de **Santa Maria Magdalena** i **Castell Vell**. S'arreglega en un acort del Consell de 10 d'abril de 1375, donat a conèixer per l'archiver i cronista **Lluís Revest**.

Les **comissions gayateres** són l'autèntic motor de la festa; elegixen a les seues *madrines* i dames que, junt al restant dels membres de la comissió, participen en tots els actes senyers de la setmana de festes, construïxen el seu monument i editen un llibret de festes en el que donen a conèixer al veïnat del sector la pròpia comissió, els actes, el monument gayater..., ademés d'incloure a sovint articles d'història, costums i tradicions castellonenques. La **gayata** és el símbol festiu més antic del nostre Regne de València; les primeres notícies daten de l'any 1750, segons un document del pare **José Vela** que donà a conèixer l'historiador i cronista de la ciutat **José Sánchez Adell**. D'entre els artistes gayaters (escultors, pintors, artesans, fusters i electricistes) podem resenyar al pintor **Castell** (1914), al poeta de Castelló **Bernat Artola** en la gayata de la Cambra Agrícola (1934), a l'escultor **Tomás Colón**, artista gayater durant els anys 1945, 46 i 47, de qui resulten impactants les seues obres d'art en monumentals gayates, com les que representaven una gran cistella de flors –per a la gayata de la ciutat– i una grupa en un castelloner i una castellonera, per a la gayata 3 Porta del Sol, a l'escultor **Adsuara**, que feu la gayata de la Caixa de Castelló (1952), una obra d'art que hui se segueix eixir en la desfílada de gayates.

Els versos del **Pregó** (1947) de **Bernat Artola**, que substituïren el text de **Carlos G. Espresati**, anys 1945 i 1946, son la crida a la festa.

Les comissions gayateres integrades en la **Federació Gesto-**

ra de Gayates, junt a colles i colectius, constituïxen l'ambient de la festa. S'han de resenyar la Germandat dels Cavallers de la Conquesta (1951), els Moros d'Alqueria (1976), la Colla del Rei Barbut (1980) i la Colla de Dolçainers i Tabaleters de Castelló (1983), com a entitats senyeres. És a la **Mare de Deu del Lledó**, la patrona, a qui se li oferix una ofrena de flors per part de tot el poble castellonenç.

En els programes de festes sempre s'ha contat en els **deports**, des de la pilota valenciana al ciclisme, passant per la vela, el tir, el motociclisme..., i, actualment, el voleibol i l'atletisme i, per supost, el fútbol. Totes estes varietats contaven en un *Trofeu Magdalena*.

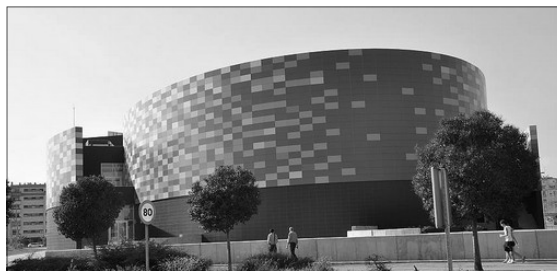
La música és una part important de la festa; son colectius representatius les colles de dolçaina i tabal i la **Banda Municipal de Castelló**. Destacables son el **Festival Internacional de Bandes de Música** o el **Festival de Danses de la Corona d'Aragó**, que es celebren durant la setmana magdalenera. Grups com *Ramell*, *El Millars*, sense oblidar la *Rondalla Típica Castellonera Els Llauradors* –desgraciadament desapareguda, pero les cançons de la qual han quedat en el recort i la memòria–, o *Els de la Fileta* o *Ronda de Maig*, entre uns altres, nos acosten la música i els balls més tradicionals.

Per lo que fa a la **gastronomia**, és típic menjar durant les Festes de la Magdalena cacaus, tramussos, *tortilla* de faves, els chimos i les figues *albardaes*, pero sobretot la paella valenciana, i tot regat en un bon vi o moscatell de la terra. També és part essencial la **pirotècnia**, tan popular en terres valencianes; els màxims exponents de la qual son les famoses *mascletaes* o la Nit del Fòc.

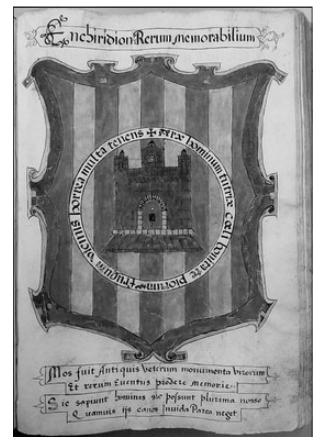
Els trages de llaurador i llauradora valenciana foren fins a l'any 1945 els representatius castellonencs. Els trages de castelloner i castellonera foren creats i dissenyats per **Lluís Sales Boli** –que fon l'encarregat de la seua creació, inspirant-se en peces de roba del segle XIX–. El traje de setí per ad ells i les falde de seda, cossets, devantals i manteletes, per ad elles, junt a la brusa i el mocador, són l'indumentària de la festa.

El **color vert** –el mocador i la llista verda–, el rolo, la canya i la gayata són els elements simbòlics. El vert de la ciutat està fonamentat en el *Llibre Vert* (*Enchiridion rerum memorabilium*), del segle XVI, que es conserva en l'Archiu Històric Municipal. L'ermitori de la Magdalena, junt al Castell Vell, són el símbol d'identitat com a poble.

La festa ha generat molta lliteratura i cartells. En els primers anys es celebraven certàmens lliteraris organitzats a semblança dels antics i tradicionals **Jocs Florals** celebrats en la ciutat de Castelló a partir de l'any 1892 i en altres poblacions castellonenques com l'**Alcora** o **Llucena**. Durant les festes han existit diverses publicacions: *Obra*, *Castelló Festa Plena*, *¡Vitoll!*, *Castelloneries*, *Festividades*, *El Fadrí*..., ademés, les comissions gayateres i algunes colles (*El Pixaví*, *El Magre*, *Rebombori*...), tots els anys editen el seu propi **llibret**. L'Ajuntament edita la programació de les festes junt al cartell guardonat per a anunciar tots els actes de la setmana magdalenera en les fotos de la reina de les festes i les dames de la ciutat.

PALAU DE LA FESTA

LLIBRE VERT DE CASTELLÓ

Continúa en la pagina 3

Botar en els peus nugats

Es un joc molt antic; està arreplegat en el *Libro de los juegos* d'Alfons X el Sabi. En eixe llibre no apareix com a joc de chiquets, sino de joves i adults, i es tant un joc com una activitat d'entrenament, coordinació i treball en equip.

El numero de participants es lliure.

Es juga per parelles, que se nugen en una corda a l'altura dels tornells, el de la dreta d'u junt al de l'esquerra de l'atre.

Se traça una línia d'eixida i al crit de: "¡Preparats...! ¡Ya!" Se des-placen, practicamente botant, els dos junts cap a una senyal que servix de mida. Guanya la parella que mes llunt aplegue.

CHIQUETA MENJANT POMES, DE JOAQUIM SOROLLA, 1895

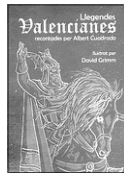
RESENYA BIBLIOGRAFICA

Cuadrado i de la Flor, Albert

Llegendes valencianes

Institut d'Estudis Valencians (INEV), 2022

(168 pàgines)

La cultura popular valenciana es extraordinàriament rica, es un tresor que els valencians hem de mantindre per a poder transmetre'l a les novelles generacions. L'obra que hui es presenta aci, es una nova aportació en eixe camí de recuperar i difondre la cultura valenciana, sense alteracions interessades.

L'historiador **Albert Cuadrado** ha recopilat en este volum una bona mostra de la tradició oral valenciana, arreplegant trentacinc llegendes valencianes distribuïdes geogràficament per tot el regne. Hi ha llegendes de **Morella**, **Peníscola** o **Culla** i també d'**Oriola**, **Tabarca** o **Elig**, passant per **Altea**, **Xativa** o **Morvedre**. Algunes son molt conegudes, com la del drago del Patriarca, el milagre de Sant Vicent en Morella, la delicà de Gandia, o Quixalets, unes altres recuperen personages que sempre han format part de l'imaginari d'algunes comarques valencianes, com la Quarantamaula, el jagant Roldan, Peret de poca por, o Calendula i Calendureta.

Les huit suggeridores il·lustracions de **David Grimm** enriqueixen clarament esta obra, aportant un valor afegit resenyable. També es presenta un mapa del **Regne de Valencia**, indicant el lloc de procedència de les llegendes arreplegades.

Es un llibre indicat per a tots els públics, especialment per a tots aquells interessats en la cultura valenciana. Es una ocasió per a que els pares o els yayos i yayas recorden estes histories que algu els contà quan eren menuts i que ara, decades mes tart, ells poden contar als nets i netes; llegendes que han passat de generació en generació, fent que eixe invisible fil d'histories, tradicions i vivències continue camí cap al futur. Alguns recordaran quan en les fresques nits de l'hivern o en estiu, a la porta de casa prenent la fresca, el silenci de la nit convidava a contar histories que captaven l'atenció dels menuts de la casa. Moment de contar velles histories que nos parlen dels amors impossibles de Tariq i Alba, dels bous fantasmals d'Aigües, del drago del Patriarca o de la cova de les calaveres, fent volar l'imaginació de tots.

Es tracta d'una llectura entretinguda i llaugera que segur agradarà als lectors i els animarà a conèixer millor el món de les llegendes que els nostres antepassats nos han transmés durant sigles.

Ferran Ribes

ACTIVITATS CULTURALS MARÇ DE 2023

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

GAV (Grup d'Acció Valencianista)
C/ Julià Peña, 3. 46018 Valencia C.
grupdacciovalencianista.com

RACV (Real Acadèmia de Cultura Valenciana)
C/Avellanes 26. 46003 Valencia C.
Tel 963 91 69 65 Fax: 963 91 56 94
www.racv.es

2 Mar (dijous)

XXXV DIA DE LA LLENGUA I DE LA CULTURA VALENCIANES.

• 17:45 h. Saló de Consolat del Mar de la Llonja de Valencia (c/ Llonja, 2).

ACTE D'EXALTACIÓ DE LA LLENGUA VALENCIANA

Programa:

- Salutació del Deca, **J. Luis Manglano**.
 - Informe de treballs i projectes de la Secció de Llengua, **Vicent Ramon Calatayud**.
 - Presentació per l'acadèmic **Miquel Àngel Lledó** del llibre *Mozárabes y lengua de España*.
 - Paraules de l'autor, catedràtic i acadèmic numerari, **Leopoldo Peñarroja**.
 - Tancament pel Deca, **J. Luis Manglano**.
- 20:00 h. Seu de Valencia

MISSA en la Capella del Sant Calç, en memòria d'Ausias March.

+Info: **RACV**

3 Mar (divendres) 12:30 h. Seu de Valencia, tomba d'Ausias March.

HOMENAJE A AUSIAS MARCH

Lectura del poema guanyador i uns altres presentats al Certamen Poètic "Parlant en Ausias March".

+Info: **GAV**

PATRIMONI VALENCIÀ

Festes de la Magdalena. Història, tradició i simbologia

Ve de la pàgina 2.

Les Festes de la Magdalena tenen una entitat representativa, integrada en l'Ajuntament, que és la Fundació Municipal de Festes (1988), en l'actualitat **Patronat Municipal de Festes de Castelló de la Plana** (2012), que és l'encarregada de la seua organització. El president de la fundació és l'alcalde o alcaldesa de la ciutat i la junta deurà ser elegida per l'Assamblea de Festes. La fundació es creà per a aconseguir que les festes foren més populars, encara que ja ho són. El **Palau de la Festa** (2011) és el lloc a on es celebren els events magdaleners, com les presentacions de les gayates o l'acte d'imposició de bandes, igual que l'almagasin de gayates, lloc a on es treballa durant tot l'any en els monuments gayaters. La reina de les festes representa al poble de Castelló i concretament a la dona castellanera, junt a les seues dames; **Na Violant d'Hongria** i dònnes de companyia i les *madrines* i dames dels sectors gayaters.

Les Festes de la Magdalena foren declarades d'Interés Turístic Internacional l'any 2010.

¡Magdalena. Festa Plena!

Xavier Gimeno

Centenari de la coronació de la Mare de Deu dels Desamparats

FENT MEMORIA

J.M.M.

L'himne del mestre Serrano, ¡Valencia canta!

¡VALENCIA CANTA!, LLETRA MARIANO SERRANO, MUSICA JOSÉ SERRANO

per la Diputació de València, composició esta que no estigues exenta de certa controvèrsia puix Serrano pensava que era l'himne que s'interpretaria, en lletra de son cosí Mariano Serrano, en l'acte de la coronació. Una confusió que mogué al sueca a publicar una carta en la

En una terra a on la música es part vital de les seues gents i signe identitari no podia concebre's un acontentiment com el de la Coronació sense un himne que el perpetuara. Circumstàncies del procedir i acontentar dels fets nos regalarien dos composicions que, des de llavors, son peces referencials vinculades a la Patrona dels valencians. Per una banda la que s'interpretà en l'acte de la coronació, triomfadora del concurs que havia de premiar la lletra en un certamen que a l'efecte havia convocat el **Comité Ejecutivo Central**, comissió organitzadora dels actes. D'allí ixque el que havia de ser el **Himne Oficial de la Coronació**.

Per una altra banda naixque un altre himne, el **¡Valencia canta!**, producte d'un encarrec directe fet al mestre **Serrano**

JOSÉ SERRANO

CORONA POETICA (XV)

Un bes a la Mareta (I)

Sols un bes real
d'un moment... te doní
fon seriós i molt formal,
el recorde com si fora hui.

El primer que has rebut
ha segut donat per mi
ab un silenci absolut...
que endolça el meu camí.

Sols recordar aquell dia
que ab tanta passió et pintava
imagine de tan prodigiosa valia
que el meu pinzell t'acariciava.

Tu ab serena sonrisa
d'encant més que angelical,
la carn... no me tocava camisa
creent que havies baixat del cel.

Josep Barat Novella

CORONA POETICA (XVI)

Un bes a la Mareta (i II)

Verge mare Santa
Mare dels Desamparats
el meu cor s'ajaganta
del goig de les teues bondats

D'eixe bes... que et robí
bes de tanta solemnitat
que en ma vida, serà oblidat
sent guia del meu camí.

En el meu estudi te vaig pintar
com el que resa una oració,
goig que mai podré oblidar
de tanta alegria i emoció.

Josep Barat Novella

Reproduïm dos poemes inèdits de Josep Barat Novella (1912 - 1989), pintor i escriptor, especialista en dorat i policromia, proporcionats pel seu fill, Josep Barat.

prensa en la que explica-va les seues consideracions i el seu

equivoc. Citem els següents fragments:

"Cuando ya estaban repartidas las partituras correspondientes, y todos, desde los orfeones de La Vega y El Micalet, niños y niñas de la Beneficencia y Misericordia, Asociación de Coristas y Banda municipal, hasta la Diputación y Ayuntamiento, se aprestaban, con cariñoso entusiasmo, al mayor éxito de mi composición, me entero de que aquella comisión y aquel concurso de que me habló el señor presidente de la Diputación, era la "Comisión oficial" de los festejos, y el "Himno premiado" en aquel concurso, el "Himno oficial" que tenía que cantarse en el momento de la Coronación.

[...]

Así, pues, me retiro modestamente, por considerar que el "himno oficial" premiado en el "concurso oficial", es el que debe cantarse en el acto "oficial" de la Coronación.

Quando las fiestas "oficiales" terminen, organizaremos mi primo y yo una función religiosa para ofrecerle a la Virgen de los Desamparados nuestra "¡Valencia, canta!" ya que para la Virgen la escribimos."

(*Diario de Valencia*, 6/5/1923, p. 1; i *Las Provincias*, 6/5/1923, p. 3.)

¡VALENCIA CANTA!, PARTITURA

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constanti Llobart**

Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els exemplars editats fins ara estan en:

www.rogleconstantillombart.com

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusió ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **col·laborador** (12 € a l'any), i t'enviaré a casa tots els números que es publiquen

durant l'any. I si tens voluntat de fer alguna puntual aportació econòmica, també te quedariem molt agraïts. El nostre número de compte, en **Caixa Popular**, es: **ES52 3159 0018 1926 1586 4721**